

Manuál pro psaní rukopisů
podle *Publication Manual of the American Psychological Association*,
6th edition, 2011

Eva Rubínová

Verze ke 12. 5. 2014

Obsah

Úvod.....	5
Části rukopisu.....	6
Formát rukopisu	6
Písmo, řádkování a odsazení	6
Nadpisy, zarovnání a zvýraznění.....	6
Formát jednotlivých sekcí rukopisu	7
Název článku	7
Autoři, institucionální afiliace a grantová podpora.....	7
Abstrakt a klíčová slova	8
Úvod.....	8
Metoda/metody	9
Výsledky	9
Diskuse	9
Reference	10
Formát referencí v textu.....	10
Jedna práce jednoho autora.....	10
Jedna práce, více autorů.....	11
Dva autoři	11
Tři až pět autorů.....	11
Šest a více autorů	12
Skupina nebo projekt jako autor	12
Autoři se stejným příjmením	13
Práce bez uvedení autora nebo s anonymním autorem	13
Dvě a více prací v jedné závorce	13
Sekundární zdroje	14
Formát seznamu referencí.....	14
Periodika.....	14
Článek v odborném časopise.....	14
Článek v časopise	15
Článek v on-line časopise.....	16
On-line novinový článek bez autora	16
Novinový článek.....	16
Knihy, editované knihy a kapitoly v knihách	16
Knihy.....	16
Editovaná kniha.....	17
Konference a sympózia.....	17

Diplomové a disertační práce	18
Cizojazyčné reference	18
Tabulky, grafy, obrázky a další objekty	18
Tabulky.....	18
Grafy, obrázky a další objekty.....	21
Odkazy na tabulky a grafy v textu	22
Reference.....	23

Úvod

Základem psaní každého textu je myšlenka, kterou chce autor čtenáři sdělit. Aby byl pro čtenáře text srozumitelný, měla by hlavní myšlenka tvořit příběhové vlákno textu. Základním pravidlem psaní je tedy neubíhat příliš daleko od hlavní argumentační linie a vytvořit tak souvislý text, v němž na sebe budou jednotlivé informace navazovat. Autorovi se pak může podařit napsat čtivý a srozumitelný text.

Pro zjednodušení procesu psaní v prostředí vědy jsou autorům k dispozici návody a pravidla. Publikční manuál Americké psychologické asociace [APA] (2010) je volbou číslo jedna pro všechny, kdo publikují v rámci sociálních a behaviorálních věd. Ať už se jedná o seminární práce studentů nebo odborné články vědců, Publikční manuál APA slouží jako průvodce autora všemi částmi procesu tvorby publikace. V tomto Manuálu pro psaní rukopisů, který z „APA manuálu“ vychází, se zaměřím pouze na některé aspekty tvorby, konkrétně na obsah jednotlivých částí rukopisu a jejich formát.

Cílem tohoto manuálu je poskytnout stručný návod pro psaní rukopisů (diplomových či disertačních prací a odborných článků), shrnout pravidla pro citování nejrůznějších zdrojů, a také shrnout základní pravidla pro úpravu tabulek, grafů a obrázků. Dodržování těchto pravidel umožní přehledné a zároveň přesné sdělování vědeckých informací.

První část manuálu se věnuje popisu jednotlivých částí rukopisu od jeho názvu až po diskusi. Druhá část je věnována pravidlům citování v textu a formátování referencí. Text doprovází na mnoha místech řada příkladů tak, aby čtenář přímo viděl aplikaci daného pravidla. Poslední část textu tvoří popis formální úpravy tabulek, grafů a obrázků.

Uvedený manuál je samozřejmě pouze stručným výtahem, APA manuál všechny vybrané části i mnohé další popisuje daleko detailněji (například část referencí obsahuje pouze nejčastější formáty citací, řada formátů zde není uvedena). Čtenářům vřele doporučuji podívat se přímo do originálního zdroje, případně na stránky <http://www.apastyle.org/>. Užitečné rady a příklady pro formátování v APA stylu nabízí také Purdue University: <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/1/>.

Tento manuál může být chápán jako jakási pracovní verze, kterou bych ráda s pomocí čtenářů dále doplňovala o potřebné body. Případné nápady prosím pošlete na email: e.literakova@gmail.com.

Části rukopisu

Hlavní sekce rukopisu tvoří *titulní strana, abstrakt, hlavní část a reference*, které vždy začínají na samostatné straně. Hlavní část rukopisu výzkumné studie obsahuje vždy *úvod, popis metody, výsledky, závěr a diskusi*. Každá z těchto částí je v následujícím textu stručně popsána z hlediska obsahu i formy. Pro ilustraci jsou uvedeny příklady, případně odkazy na externí zdroje.

Model výzkumné studie byl pro strukturu tohoto manuálu vybrán proto, že se jedná o nejčastější formu odborného článku. Psaní teoretické práce se bude lišit zejména v hlavní části rukopisu, kde bude důraz kladen na teoretické ukotvení a argumentaci s cílem představit novou koncepci nebo teoretický model.

Formát rukopisu a jeho částí

Písmo, řádkování a odsazení

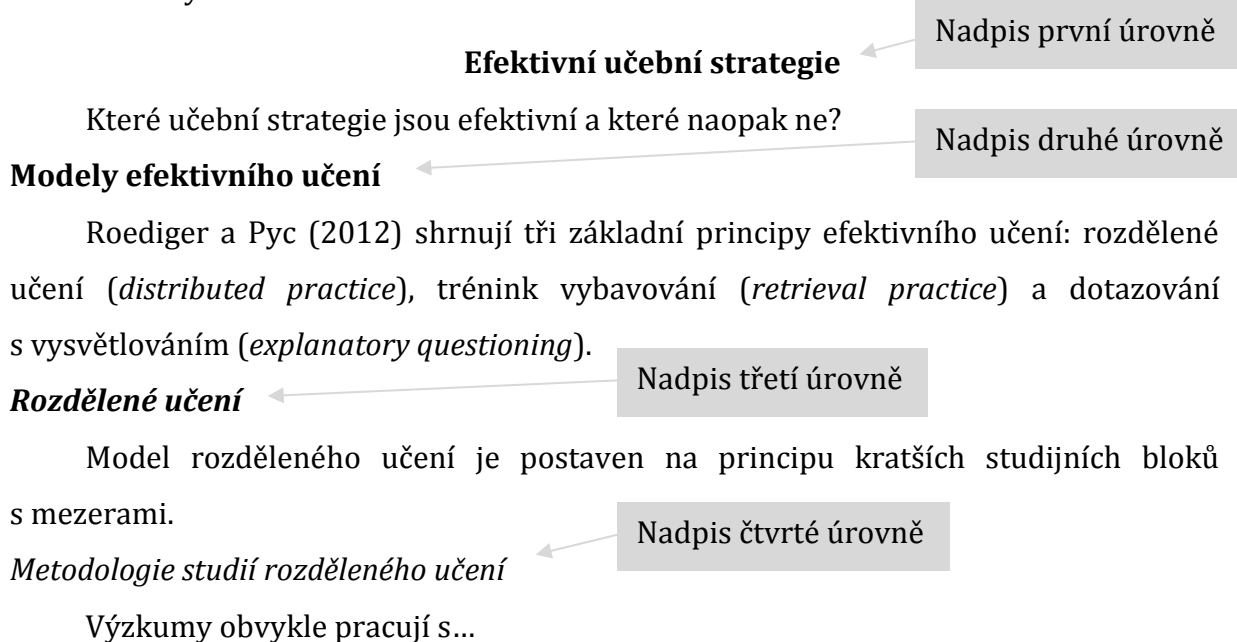
Volba písma je ponechána autorovi, standardně se rukopis píše s řádkováním jeden a půl až dvě (řádkování jeden a půl je upřednostňováno). První řádky odstavců v hlavní části rukopisu by měly být odsazeny (tento manuál není rukopisem, proto je zde grafická úprava textu odlišná). V seznamu referencí, tedy u bibliografických citací, se používá předsazení druhého a následujících řádků o 1 cm.

Nadpisy, zarovnání a zvýraznění

Nadpisy všech hlavních částí (abstrakt, metoda, výsledky, závěr, diskuse), stejně jako všechny tabulky, obrázky a grafy, jsou zarovnány do středu. Jednotlivé podúrovně (např. Respondenti v části Metoda), stejně jako ostatní text, jsou zarovnány do bloku a uvádí se vždy na samostatném řádku.

Nadpisy první a druhé úrovně se zvýrazňují tučně, třetí úroveň tučně a kurzívou a čtvrtá úroveň se zvýrazňuje kurzívou. Obvykle se nedoporučuje používat více než tříúrovňové členění – zvyšuje se pak obtížnost orientace v textu a snižuje se plynulost čtení.

Příklady:

Jednotlivé části rukopisu

Rukopis by měl vždy obsahovat minimálně čtyři části, které začínají na samostatné straně. Jsou jimi: (i) titulní strana, za kterou může následovat samostatná strana s poznámkami a poděkováním; (ii) abstrakt a klíčová slova; (iii) text rukopisu; (iv) reference, za nimi případně následují přílohy, každá začíná vždy na samostatné straně.

Název článku se jmény autorů, institucionálními afiliacemi a případně kontakty se uvádí na první straně, text je zarovnán do středu. Korespondenční autor je označen hvězdičkou za jménem. Na samostatné straně se uvádí poznámky – poděkování, grantová podpora apod., jednotlivé poznámky na samostatném řádku, zarovnání do bloku. V případě diplomové práce je úvodní strana formátována dle požadavků univerzity/vysoké školy (viz např. http://www.phil.muni.cz/predpisy/vzor_praci.pdf).

Následuje strana s abstraktem a klíčovými slovy. Na následující straně je ještě jednou uveden název článku, pod ním začíná text rukopisu. Reference tvoří poslední samostatný oddíl.

Tabulky, grafy i obrázky autoři vkládají přímo do textu (neuvádí se tedy na konec dokumentu, ale přímo do textu).

Název článku

Téma článku společně s hlavními proměnnými, zkoumanými teoretickými otázkami a vztahy mezi nimi by měly být zřejmé již z názvu. Současně by ale název měl být stručný a výstižný. Neměly by se v něm objevovat zkratky a slova jako „studie“, „metoda“, nebo „výsledek“. Název článku musí být uveden v českém/slovenském i anglickém jazyce.

Autoři, institucionální afiliace a grantová podpora

Kvůli jasné identifikaci se uvádí plné křestní jméno a příjmení, případně iniciála prostředního jména, všechny tituly se vynechávají.

Autorství dle etických standardů APA (2010) přísluší pouze tomu, kdo práci na publikaci skutečně vykonával, anebo k jejímu vzniku významně přispěl, např. napsal část článku, zpracovával data, podílel se na přípravě designu studie nebo formulaci hypotéz. Jedincům, kteří přispěli k provedení studie např. přípravou materiálů, sběrem dat, konzultací ohledně statistického zpracování, nebo rutinním vyšetřováním a diagnostikou, je obvykle věnováno poděkování. Těmto jedincům tedy nepřísluší autorství. Porušení pravidel autorství může vést ke stažení již publikovaného článku. Poděkování se uvádí společně s ostatními poznámkami autorů za titulní stranou.

Institucionální afiliace ve formátu „*Název instituce, Město*“ se uvádí u autora, který je některou institucí podporován. Pokud autor nemá institucionální podporu, uvádí se jeho současné bydliště (město a stát). Afiliace se píše vždy pod jménem. U korespondenčního autora, který je označen hvězdičkou, by měly být uvedeny také další kontaktní údaje (může být uveden i telefon a email).

Grantová podpora se uvádí mezi ostatními poznámkami autorů na druhé straně rukopisu.

Příklad:

Man's search for meaning: The case of Legos

Dan Ariely

MIT Sloan School of Management, Cambridge

Emir Kamenica*

University of Chicago Graduate School of Business, 5807 South Woodlawn Avenue,
Chicago, IL 60637, United States

Dražen Prelec

MIT Sloan School of Management, Cambridge

Abstrakt a klíčová slova

Abstrakt tvoří významnou část článku, mnoho čtenářů se totiž teprve na základě přečtení abstraktu rozhoduje, zda si přečtou i celý text. Z tohoto důvodu by měl být abstrakt stručný a výstižný a měl by shrnovat obsah celého článku.

Text abstraktu se píše do jednoho souvislého odstavce, nesmí svou délkou přesahovat 200 slov a měla by v něm být zahrnuta klíčová slova. Abstrakt se píše v přítomném čase, pouze odkazy na manipulované nebo měřené proměnné jsou uvedeny v čase minulém. Uvádí se na samostatné straně, která následuje za titulní stranou a poznámkami autorů. Klíčová slova se uvádí pod abstraktem a často slouží k vyhledávání článků v databázích, měla by proto co nejpřesněji reprezentovat řešenou problematiku.

Všechny rukopisy musí obsahovat abstrakt s klíčovými slovy v českém nebo slovenském i anglickém jazyce.

Příklad:

Abstrakt

Tento příspěvek shrnuje výsledky nedávné studie... A takto dále pokračuje text abstraktu, který nepřesahuje délku 200 slov a je psán v jednom odstavci...

Klíčová slova: klíčové slovo jedna, klíčové slov dvě,...

Abstract

This paper summarizes findings of a recent study... And so the text of the abstract continues, not exceeding the length of 200 words, written in one paragraph...

Key words: key word one, key word two,...

Úvod

První část hlavního textu rukopisu by měla čtenáře uvést do řešené problematiky a relevantního kontextu. Úvod může obsahovat jednotlivé oddíly představující koncepce (jednotlivá témata nebo teorie), které jsou podstatné pro ukotvení problému. Autor by však neměl příliš zabíhat, tak aby čtenář stále vnímal jasnou linii argumentace. Z úvodu by mělo být zřejmé, proč je problém důležitý, jak se váže k již existujícím výzkumům v dané oblasti, co přináší nového a jak se k problému v daném článku bude přistupovat. Autor by měl v úvodu představit hlavní výzkumné otázky nebo hypotézy v souvislosti s designem studie a také nastínit implikace výsledků.

Úvod se obvykle v rukopisu objevuje bez samotného nadpisu. Začíná na samostatné straně následující za abstrakty, je uveden názvem článku.

Příklad:

Název článku...

Text úvodu... A tak dále pokračuje text úvodu...

Metody

Tato část textu je detailním popisem průběhu studie, na základě kterého by měl být čtenář schopen zhodnotit relevanci zvoleného přístupu, reliabilitu dat a validitu závěrů. Metoda by měla zahrnovat charakteristiky účastníků, použité materiály, měřené proměnné a jejich manipulace a postup procedury. Součástí Metody mohou být také poznámky k úpravě dat a jejich statistickému zpracování. Metoda studie by měla být popsána tak podrobně, aby ji poučený čtenář v případě zájmu byl schopen replikovat.

V této části autor postupně popíše charakteristiky účastníků a způsob jejich výběru. Podrobně popíše použité materiály, u diagnostických metod nejlépe s uvedením jejich psychometrických vlastností a dalších relevantních informací (např. metoda překladu u převedené metody apod.). Autor by měl dále popsat všechny měřené proměnné a metody jejich sběru, krok za krokem uvést postup výzkumné procedury a v případě experimentální studie také experimentální manipulace a intervence.

Výsledky

Výsledky studie bývají prezentovány samostatně, jejich implikace jsou pak uvedeny v Diskusi, je však také možné tyto dvě části spojit (Výsledky a Diskuse). V tomto manuálu jsou popsány Výsledky a Diskuse samostatně. Je věcí autora, jak se rozhodne výsledky své studie prezentovat.

Výsledky by měly prezentovat základní data skupin účastníků (demografické a klinické charakteristiky) a výsledky intervencí nebo experimentálních manipulací, ať už zdařilých nebo ne (rozdíly mezi skupinovými průměry na škálách, kterými je experimentální manipulace operacionalizována apod.). Autor by měl prezentovat všechny zjištěné výsledky, které se vážou k hypotézám, ať už výsledek dopadl nebo nedopadl v souladu s předpoklady. U všech výsledků, ať už jsou nebo nejsou statisticky signifikantní, se uvádí příslušné *p*-hodnoty a velikosti efektů (*effect size*), případně intervaly spolehlivosti (*confidence interval* [CI]). U každého testování se uvádí použitá statistická metoda a model (např. v případě analýzy variance), hodnota testové statistiky a počet stupňů volnosti. Z jiných než ilustračních důvodů by neměly být uváděny hrubé skóry nebo hrubá data.

Statistické symboly, respektive většina z nich, bývají zvýrazněny kurzívou (např. průměrný věk: $M_{\text{věk}} = 74,5$ let; průměrná hodnota na škále: $M = 4,56$; $SD = 1,03$; výsledek analýzy variance [ANOVA] $F(1, 46) = 8,41$; $p = 0,006$; $\eta^2 = 0,16$; výsledek korelace $r(78) = 0,56$; $p = 0,02$). Mezi statistickým symbolem, symbolem rovná se a hodnotou jsou vždy mezery.

Diskuse

Tato část textu rukopisu je věnována interpretaci a zhodnocení zjištěných výsledků vzhledem k výzkumným otázkám a hypotézám. Autor by měl nastínit hlavní závěry, jejich význam a důsledky.

Úvodní část tvoří jasné vyjádření, zda zjištěné výsledky podporují nebo nepodporují hypotézy a případná vysvětlení. Tyto výsledky by měly být prezentovány v kontextu již existujících výzkumů z dané oblasti, které zjištění potvrzují nebo podporují.

Autor by měl dále zaměřit na možnosti potenciálního zkreslení výsledků, které mohou pramenit z nepřesností měření, velikostí efektu a dalších zdrojů. Do této části patří také uvedení limitů studie a případná alternativní interpretace výsledků a dále pojednání o možnostech, jak lze zjištění zobecnit.

Na závěr autor znovu odůvodní význam studie a zjištěných výsledků v širších souvislostech a může nastínit otázky pro další výzkum v dané problematice.

Reference

V textu autor článku obvykle odkazuje na již existující literaturu, která je relevantní k obsahu studie. Odkazuje tak na předchozí výzkumy, vyjadřuje návaznost na ně a umožňuje čtenáři dohledat původní zdroje. V souladu s etickými zásadami se cituje literatura, kterou autor skutečně přečetl. Formát citací by měl být přesný, aby čtenář mohl původní zdroj bez obtíží jednoznačně dohledat v seznamu referencí a v případě zájmu si na základě reference vyhledat původní zdroj.

Seznam referencí tvoří poslední samostatný oddíl rukopisu (tedy pokud rukopis neobsahuje další přílohy).

Formát referencí v textu

Přechylování ženských jmen

Existují tři možnosti, jak přistoupit k citování zahraničních ženských jmen: (i) nepřechylovat (např. „McDermott ve své studii použila...“), nutné je však u citace v textu použít správnou koncovku u slovesa, aby bylo zřejmé, zda je autor muž či žena; (ii) uvést přechýlenou koncovku v závorce (např. „McDermott(ová) ve své studii použila...“); anebo (iii) zcela přechylovat (např. „McDermottová ve své studii použila...“) a v takovém případě musí být jméno v seznamu referencí uvedeno bez přechýlení tak, aby bylo možné dle citace článek jednoznačně dohledat. Ať už autor rukopisu zvolí kterýkoliv přístup, měl by být v celé práci konzistentní.

Jedna práce jednoho autora

Na daném místě v textu se cituje vždy autor i rok publikace.

Příklady:

Tulving (1985) vyzdvihl důležitost vědomého vybavení epizodických vzpomínek.

Autonoetické vědomí je jedna z charakteristik, které odlišují epizodické vybavení od sémantické paměti (Tulving, 1985).

V roce 1985 formuloval Tulving zásadní teorii, která ovlivnila další vývoj zkoumání paměti.

Pokud je jedné citaci věnováno několik vět za sebou a v první větě je jméno autora uvedeno přímo v textu, není v následující větě, ve které je jméno autora také citováno, nutné uvádět rok v závorce:

V úkolu, který zahrnoval různé formy vybavení, Tulving (1985) zjistil, že volné vybavení je nejvíce spojeno se subjektivním prožitkem vzpomínání. Dále Tulving zjistil, že... Čím více prvků nápovědy respondentovi nabídneme, tím spíše bude mít pocit, že danou položku „zná“ a nikoliv, že si ji „pamatuje“ (Tulving, 1985).

Pokud je však v předchozí větě citace jména i roku v závorce, je nutné v další větě uvést obě informace:

Autonoetické vědomí je jedna z charakteristik, které odlišují epizodické vybavení od sémantické paměti (Tulving, 1985). Tulving (1985) se také zaměřil na...

Jedna práce s více autory

Dva autoři

V textu jsou citováni vždy oba autoři. Pokud je citace v závorce, mezi jmény je znak „&“ bez čárky, ovšem pouze v této variantě se dvěma jmény, u tří a více jmen je před znakem „&“ vždy čárka.

Příklady:

Wimmer a Howe (2010) se zaměřili na procesy, které se podílí na odlišnostech ve formování falešných vzpomínek u dětí a dospělých.

Ve volném vybavení se sémanticky blízká slova, která však nebyla prezentována, objevují zhruba stejně často, jako slova z prostřední části prezentovaného seznamu (Roediger & McDermott, 1995).

Tři až pět autorů

V první citaci v textu jsou uvedeni všichni autoři, v následujících citacích stejné studie je uvedeno pouze jméno prvního autora, za nímž následuje „et al.“. U citace v závorce je před posledním autorem uveden znak „&“, před kterým se píše čárka:

[Dvě varianty první citace]

Vohs, Mead a Goode (2006) zjistili, že...

Pokud lidem připomeneme v nerelevantním úkolu kontext peněz, jsou pak méně ochotni pomáhat druhým (Vohs, Mead, & Goode, 2006).

[Další citace]

Vohs et al. (2006) zjistili, že...

Výsledky studie ukazují, že... (Vohs et al., 2006).

Šest a více autorů

Již první citace je u šesti a více autorů zkrácena do formátu „První autor et al.“. Pokud je citováno několik článků s mnoha autory, ve kterých je první autor totožný (a byla by tedy stejná i zkrácená verze této citace), musí být uvedeno tolik autorů, aby bylo možné citace odlišit.

Příklady:

[Chceme citovat tyto dva články]

Kosslyn, Koenig, Barrett, Cave, Tang a Gabrieli (1996)

Kosslyn, Koenig, Gabrieli, Tang, Marsolek a Daly (1996)

[Citace v textu]

Kosslyn, Koenig, Barret et al. (1996) využili...

Výsledky studie.... (Kosslyn, Koenig, Gabrieli et al., 1996).

Skupina nebo projekt jako autor

Pokud má citovaná skupina, projekt nebo instituce ustálenou zkratku, na základě které ji lze bezpečně rozpoznat, v textu se uvádí plný název pouze poprvé, v následujících citacích se již uvádí pouze zkratka. Pokud ustálená zkratka neexistuje, plný název se uvádí vždy.

Příklady:

[První citace, existuje ustálená zkratka]

Výsledky studie Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny (IVDMR, 2012) ukazují, že...

Výsledky nedávné studie ukazují, že... (Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny [IVDMR], 2012).

[Druhá citace, existuje ustálená zkratka]

Studie IVDMR (2012) také...

Překvapivým závěrem bylo... (IVDMR, 2012).

[První citace, neexistuje ustálená zkratka]

Masarykova Univerzita (2011) vydala prohlášení...

V textu prohlášení... (Masarykova Univerzita, 2011).

[Druhá citace, neexistuje ustálená zkratka]

Masarykova Univerzita (2011) se dále zavázala k...

Kritizovány jsou také... (Masarykova Univerzita, 2011).

Autoři se stejným příjmením

Pokud se v citacích několika článků objevují dva autoři se stejným příjmením, je nutné v každé citaci, i pokud se liší roky publikací, uvést iniciály křestních jmen (případně křestních a prostředních jmen) těchto autorů. To však neplatí v případě jedné citace, kdy spolu dílo vytvoří například manželský pár (např. Field, Mies, & Field, 2012).

Příklady:

A. R. A. Conway, Cowan a Bunting (2012) experimentálně testovali pracovní paměť, M. Conway (2005) se zaměřil na...

V experimentální studii... (A. R. A. Conway, Cowan, & Bunting, 2012), ... na rozdíl od zjištění... (M. Conway, 2005).

Práce bez uvedení autora nebo s anonymním autorem

U těchto citací se uvádí název práce, respektive jeho část a rok. V případě citací článku, kapitoly, nebo webové stránky se název uvádí v uvozovkách, názvy periodik, knih, brožur, zpráv, zákonů nebo jiné legislativní reference se neuvádí v závorkách, ale zvýrazňují se kurzívou. U prací s „Anonymem“ jako autorem je v citaci uvedeno „Anonym“ a rok publikace:

Text... („Nová poradna,“ 2013).

Jak se ukázalo v případě *Lessard v. Schmidt* (1972)...

Text... (Anonym, 2009).

Dvě a více prací v jedné závorce

V závorce se autoři uvádí podle abecedy dle jména prvního autora, tak jako jsou řazeni v referencích. Více prací jednoho autora se řadí dle roku publikace od nejstarší po nejnovější. Pokud stejný autor nebo autoři v jednom roce publikovali článků více, řadí se studie alfabeticky dle názvu článku, v citaci se pak za rokem napíše písmeno dle abecedy. Jednotlivé citace jsou odděleny středníkem.

Příklady:

K dispozici jsou materiály... (Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny [IVDMR], 2011, 2012).

V minulých výzkumech... (Howe, 2007; Rubin, 2006).

Mnoho studií... (Berntsen & Rubin, 2006a, 2006b; Rubin, 2008).

Pokud chceme do citací vložit poznámku, např. „viz také“, je uvedena za citací, ke které se tato poznámka váže. Další citace jsou uvedeny opět dle abecedy:

(Finkel, 2008; viz také Ariely, 2012; Norton, 2012).

Sekundární zdroje

Sekundární zdroje se používají jen zcela výjimečně, např. pokud není originální práce dostupná. Vzhledem k tomu, že je každá citace zároveň interpretací autora, neuvádí se sekundárně citovaný zdroj v referencích. V referencích se tedy uvádí pouze zdroj, který autor skutečně přečetl. V textu se sekundární citace uvádí s odkazem na použitý zdroj:

Allportův deník (jak jej cituje Nicholson, 2003)...

[V referencích je pak citován pouze Nicholson (2003).]

Formát seznamu referencí

Reference slouží čtenáři k jasné identifikaci zdroje. Citace tedy musí být úplná a přesná. Seznam referencí začíná na samostatném listu rukopisu, odstavce jsou od druhého řádku předsazeny. Reference stejného autora nebo stejných autorů se řadí dle roku. Pokud se objevuje několik publikací jednoho autora v určitém roce, rok se označí písmenem dle abecedy (bez mezery, např. 2006a, 2006b) a dle tohoto označení jsou reference řazeny.

V následujících částech jsou uvedeny příklady referencí dle typu publikace.

Periodika

Článek v odborném časopise

Obecný formát reference obsahuje jména autorů, rok vydání, název článku a periodika, číslo svazku, strany a kód digitální identifikace objektů (*Digital Object Identifier* [DOI], v referencích se uvádí malými písmeny jako "doi"), nemusí ale být v referencích uveden.

Kurzívou je uveden název periodika a číslo svazku. U periodik, která číslují každé vydání od strany 1, se za číslem svazku uvádí také číslo vydání ve formátu *svazek(vydání)*, obecně *xx(xx)*. Obvykle se však toto číslo neuvádí, většina časopisů totiž čísluje strany tak, že jednotlivá vydání na sebe navazují. Od počátku se číslují pouze první vydání v každém roce, např. svazek 5 vydání 1 je číslováno od strany 1 do 138, svazek 5 vydání 2 je číslováno od strany 139 do 277. K rozpoznání, o které vydání se jedná, tedy postačuje rozsah stran a číslo svazku (tedy např. 5, 5-9), proto se číslo vydání obvykle neuvádí.

Příklad obecného formátu:

Autor, A. A., Autor, B. B., & Autor, C. C. (Rok). Název článku. *Název periodika*,
xx, pp-pp. doi:xx.xxxxxxxxxx

Příklad citace:

Dunlosky, J., Rawson, K. A., Marsh, E. J., Nathan, M. J., & Willingham, D. T.
(2013). Improving Students' Learning With Effective Learning
Techniques Promising Directions From Cognitive and Educational

Psychology. *Psychological Science in the Public Interest*, 14, 4-58.
doi:10.1177/1529100612468841

[První citace v textu] (Dunlosky, Marsh, Nathan, & Willingham, 2013).

[Následné citace v textu] (Dunlosky et al., 2013).

Příklady řazení referencí v seznamu:

Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2006a). Flashbulb memories and posttraumatic stress reactions across the life span: Age-related effects of the German occupation of Denmark during World War II. *Psychology and Aging*, 21, 127-139.

Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2006b). The centrality of event scale: A measure of integrating a trauma into one's identity and its relation to post-traumatic stress disorder symptoms. *Behaviour Research and Therapy*, 44, 219-231.

Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2007). When a trauma becomes a key to identity: Enhanced integration of trauma memories predicts posttraumatic stress disorder symptoms. *Applied Cognitive Psychology*, 21, 417-431.

[Citace v textu] (Berntsen & Rubin, 2006a, 2006b, 2007).

Příklad reference práce s více než sedmi autory:

Buerger, K., Frisoni, G., Uspenskaya, O., Ewers, M., Zetterberg, H., Geroldi, C., ... & Hampel, H. (2009). Validation of Alzheimer's disease CSF and plasma biological markers: The multicentre reliability study of the pilot European Alzheimer's Disease Neuroimaging Initiative (E-ADNI). *Experimental gerontology*, 44, 579-585.

[Citace v textu] (Buerger et al., 2009).

Článek v časopise

Citace navíc obsahuje měsíc vydání, který se uvádí za rokem. Může být uveden v anglickém nebo českém/slovenském jazyce. Uvádí se také vydání:

Jarre, E. (2013, April). Why wait? The science behind procrastination. *Observer*, 26(4), 12-15.

[Citace v textu] (Jarre, 2013).

Článek v on-line časopise

Zdroj článku může být uveden v anglickém nebo českém/slovenském jazyce. Uvádí se pouze odkaz na časopis, ne na konkrétní článek. Hypertextový odkaz se odstraňuje:

Duckworth, A. L., & Eskreis-Winkler, L. (2013, April). True grit. *Observer*, 26(4). Retrieved from: <http://www.psychologicalscience.org/index.php/publications/observer/>

[Citace v textu, měsíc se neuvádí] (Duckworth & Eskreis-Winkler, 2013).

On-line novinový článek bez autora

Uvádí se odkaz přímo na článek:

Six sites meet for comprehensive anti-aging initiative conference. (2006, November/December). *OJJDP News @ a Glance*. Retrieved from: http://www.ncjrs.gov/html/ojjdp/news_at_glance/216684/topstory.html

[Citace v textu] („Six Sites Meet,“ 2006).

Pokud není článek datován, uvede se z jménem autora „(n.d.)“ a datum stažení:

Devitt, T. (n.d.). Lightning injures four at music festival. *The Why? Files*. Retrieved January 23, 2002, from <http://whyfiles.org/137lightning/index.html>

Novinový článek s autorem

Ve stránkování se uvádí „p“, pokud je článek jednostránkový, nebo „pp“, pokud je na více stranách. Oddělené strany (např. A1 a A4) se píší s čárkou (pp. A1, A4):

Vybíral, Z. (2010, Únor). Bída pop-psychologie. *Lidové noviny*, pp. 21-22.

[Citace v textu] (Vybíral, 2010).

Kniha, editovaná kniha a kapitola v knize

Kniha

Obecný formát citace obsahuje jméno autora, rok vydání, název knihy, místo vydání a vydavatelství u tištěných knih, u elektronických knih je za názvem uveden zdroj. Citace v textu jsou stejné jako citace článků.

Příklad obecného formátu:

Autor, A. A. (Rok). *Název knihy*. Místo vydání: Vydavatelství.

Autor, A. A., & Autor, B. B. (rok). *Název knihy*. Staženo z <http://www.xxxxxx>

Příklad:

American Psychological Association. (2010). Ethical principles of psychologists and code of conduct. Retrieved from: <http://www.apa.org/ethics/code/principles.pdf>

Baddeley, A. D., Eysenck, M. W., & Anderson, M. (2009). *Memory*. New York, NY: Psychology Press.

Neusar, A., Charvát, M., Dolejš, M., Smetáčková, I., Kolařík, M., van der Vaart, W., ... Szarzyńska, M. (2012). PhD existence v oboru psychologie v České republice a na Slovensku. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

U jiných než prvních vydání knih se za názvem uvádí v závorce číslo vydání:

Eysenck, M. W. & Keane, M. T. (2010). *Cognitive psychology: A student's handbook* (6th ed.). New York, NY: Psychology Press.

[První citace v textu]

(American Psychological Association [APA], 2010), (Baddeley, Eysenck, & Anderson, 2009), (Neusar et al., 2012).

[Následné citace v textu]

(APA, 2010), (Baddeley, Eysenck, & Anderson, 2009), (Neusar et al., 2012).

Editovaná kniha

Celé editované knihy citujeme obvykle pouze v případě referenčních knih, např. slovníků. Obecný formát:

Autor, A. A. (Ed.). (Rok). *Název knihy*. Místo vydání: Vydavatelství.

Citace editovaných knih odkazují obvykle ke konkrétním kapitolám, jsou tedy citacemi kapitol. Obecný formát obsahuje jméno autora, rok vydání, název kapitoly, jména editorů ve formě „In A. A. Editor, & B. B. Editor (Eds.)“, název knihy zvýrazněný kurzívou a závorce strany kapitoly ve formátu „(pp. xxx-xxx)“, místo vydání a vydavatelství.

Příklad obecného formátu:

Autor, A. A., & Autor, B. B. (Rok). Název kapitoly. In A. A. Editor, & B. B. Editor (Eds.), *Název knihy*, (pp. xxx-xxx). Místo vydání: Vydavatelství.

Konference a sympóziium

Konferenční příspěvky a sympózia publikované ve formě sborníku nebo v odborném časopise citujeme jako kapitoly v knize nebo články v odborném časopise. Pokud se jedná pouze o abstrakt, za citaci se uvádí „Abstrakt stažen z <http://www.xxxxx>“:

Prezentující A. A. (Rok, Měsíc). *Název příspěvku nebo posteru*. Příspěvek nebo poster prezentován na setkání Název Organizace, Místo. Abstrakt stažen z <http://www.xxxxx>

Pokud příspěvek nebyl ve sborníku vydán, citujeme sympózia a konferenční příspěvky nebo postery takto:

Mluvčí, A. A., Mluvčí B. B., & Mluvčí, C. C. (Rok, Měsíc). Název příspěvku. In D. D. Příjmení předsedajícího, *Název sympózia*. Sympóziu konané na setkání Název Organizace, Místo.

Prezentující A. A. (Rok, Měsíc). *Název příspěvku nebo posteru*. Příspěvek nebo poster prezentován na setkání Název Organizace, Místo.

Diplomová a disertační práce

Diplomové a disertační práce se citují jako monografie, za názvem je uvedeno v závorce o jakou práci se jedná a ve které instituci vznikla a dále zdroj:

Bahník, Š. (2011). *Aplikace psychologie rozhodování* (Bakalářská práce, Fakulta podnikohospodářská, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, Česká republika). Staženo z [http:// http://www.vse.cz/vskp/9011_aplikace_psychologie_rozhodovani](http://www.vse.cz/vskp/9011_aplikace_psychologie_rozhodovani)

Cizojazyčná reference

V případě citací článků, které nejsou v anglickém nebo českém/slovenském jazyce se za názvem v původním jazyce uvede anglický, případně český nebo slovenský překlad v hranatých závorkách. Formát citací zůstává stejný. Příklad citace maďarské knihy:

Barakonyi, K. (2004). *Rendszerváltás a felsőoktatásban Bologna-folyamat, modernizáció* [Change of regime in tertiary education: The Bologna process and modernization]. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Tabulky, grafy, obrázky a další objekty

Tabulky

Tabulky se v textu používají pro přehlednou prezentaci většího množství dat. Zároveň je však pravidlem uvádět v tabulkách co nejmenší množství informací a informace srozumitelně strukturovat, aby čtenář neměl obtíže porozumět jejich obsahu.

Základními pravidly formátování tabulek jsou: nikdy nepoužívat vertikální hraniční linie, horizontální linie používat vždy pro horní a dolní ohraničení tabulky a uprostřed tabulky tam, kde od sebe oddělujeme jednotlivé části a dále číslo, název a

poznámky uvádět přímo do tabulky. Tabulky jsou vždy zarovnány na střed a pro zvýraznění se nepoužívá tučné písmo, kromě zvýraznění konkrétních výsledků (např. v korelační matici výsledky nad určitou hranici apod.). Buňky tabulky nastavíme bez okrajů, což umožňuje vytvářet sloupce, ve kterých jsou čísla s kladnými i zápornými hodnotami prezentována přesně nad sebou dle desetinné čárky (viz Tabulka X3). Znaménko mínus je delší, než běžně používaná pomlčka (srov. „-“ a „-“) a je potřeba jej vybrat z mapy znaků nebo ze symbolů. Výška řádku by měla být 0,7 nebo 0,8 cm.

Každá tabulka je v rukopisu označena jako „Tabulka X“, kde namísto „X“ je číslo dle pořadí tabulek v textu. Pod tímto označením je název tabulky zvýrazněný kurzívou. Pro označování poznámek se používají horní indexy. Poznámky za sebou následují v pořadí obecné, pak specifické a pak poznámky ke statistice (*p* hodnoty). Slovo „Poznámka“ je zvýrazněno kurzívou.

Základní formát tabulky může vypadat například takto:

Tabulka X1

Název tabulky

Stupeň	Dívky ^a		Chlapci	
	S	Bez	S	Bez
Vlna 1				
3	280	240	281	232
4	297	251	290	264
5	301	260	306	221
Celkem	878	751	877	717

Vlna 1				
3	201	189	210	199
4	214	194	236	210
5	221	216	239	213
Celkem	636	599	685	622

Poznámka. Obecná poznámka k celé tabulce. Obsahuje například vysvětlení použitých zkratk.

^aSpecifická poznámka, která se týká označené položky.

[Všimněte si, že mezi sloupci „Dívky“ a „Chlapci“ je jeden prázdný sloupec. Výška řádků je 0,8 cm. Okraje buňky jsou 0 cm. Oddíly poznámek jsou od sebe odděleny mezerou před odstavcem 0,6 cm.]

V tabulce je nutné dodržet úspornost v názvech, proto se často využívají víceúrovňová členění. Chybné označení by proto bylo např. toto:

Stupeň	Dívky s	Dívky bez	Chlapci s	Chlapci bez
--------	---------	-----------	-----------	-------------

Plánování tabulky může být náročné, zejména pokud se autor rozhodne vytvořit víceúrovňovou tabulku ve Wordu. Poté do ní vloží data a pak si uvědomí, že zapomněl mezi některé sloupce vložit jeden prázdný, aby byla prezentace dat jasnější. Flexibilnější je proto vytváření tabulek v Excelu.

Ukázka členění tabulky s deskriptivními statistikami:

Tabulka X2

Míra chyb u mladších a starších skupin

Úroveň obtížnosti	Mladší			Starší		
	<i>n</i>	<i>M (SD)</i>	95% CI	<i>n</i>	<i>M (SD)</i>	95% CI
Nízká	12	0,05 (0,08)	[0,02; 0,11]	18	0,14 (0,15)	[0,08; 0,22]
Střední	15	0,05 (0,07)	[0,02; 0,10]	12	0,17 (0,15)	[0,08; 0,28]
Vysoká	16	0,11 (0,10)	[0,07; 0,17]	14	0,26 (0,21)	[0,15; 0,39]

Poznámka. CI = konfidenční interval.

[Všimněte si, že statistické symboly jsou také v tabulkách zvýrazněny kurzívou.]

Pokud je text v jednotlivých buňkách příliš dlouhý, nebo jsou ve sloupci různé úrovně (např. podúrovně faktorů), používáme předsazení druhého a dalších řádků:

Table X3

Table title

Scale	Introversion	Emotional Dysregulation	Pecularity
SPQ Constricted Affect	0,77	0,33	0,21
Excessive Social Anxiety	0,43	0,52	0,29
Ideas of Reference	-0,08	0,17	0,67

Note. Factor loadings > 0,40 are in boldface.

[Všimněte si, že data pod „Introversion“ jsou uvedeny ve dvou sloupcích tak, aby byly desetinné čárky přesně pod sebou.]

Ukázka tabulky prezentující výsledky regresní analýzy:

Table X4

Table title

Variable	Self-reported moral behavior		
	Model 1	<i>B</i>	95% CI
Constant	3,192**	2,99**	[2,37; 3,62]
Gender	0,18*	0,17	[-0,00; 0,33]
...			
R^2	0,29		0,31
F	19,07**		14,46**
ΔR^2			0,01
ΔF			2,39

Note. $N = 242$. CI = confidence interval.

* $p < 0,05$. ** $p < 0,01$.

[Všimněte si, že v posledním sloupci, ve kterém jsou uvedeny konfidenční intervaly, nejsou data zcela pod sebou dle středníku. Důvodem je, že u dat tohoto charakteru není možné takové řazení provést, data jsou tady zarovnána na střed.]

Grafy, obrázky a další objekty

Grafy a obrázky se používají pro lepší porozumění datům, kterého není možné pouhým popisem v textu dosáhnout. Volba prezentace dat je na autorovi, vždy by ale měla být opodstatněná. Pro prezentaci některých dat je vhodnější tabulka, pro jiná data je to graf, model, mapa, obrázek nebo fotografie. Graf by měl zobrazovat informace bez jakýchkoliv rušivých elementů a měl by obsahovat poznámky a legendu, které čtenáři umožní jednoduše se zorientovat v prezentovaných informacích. Strategie zobrazování dat jsou popsány i v některých učebnicích statistiky, viz např. Field, Miles a Field (2012).

Dobry graf je jednoduchý, jasný a má vzhledem k textu přidanou informační hodnotu. Graf by měl mít jasný název, popsány by měly být všechny osy, mřížek by mělo být co nejméně a měli bychom se vyhnout třídímenzionálním grafům (Freeman, Walters, & Campbell, 2008). Prezentace dat by měla být úsporná, proto by v jednom grafu mělo být zobrazeno pokud možno co nejvíce informací.

Nejčastěji se pro zobrazení dat používají sloupcové grafy ve stupních šedi se zobrazením úsečky standardní chyby. Koláčové grafy se naproti tomu využívají nejméně často (téměř vůbec se nevyužívají).

Popisky se u grafů, obrázků a dalších objektů uvádějí vždy pod objekt, označení je zvýrazněno kurzívou.

Příklad:

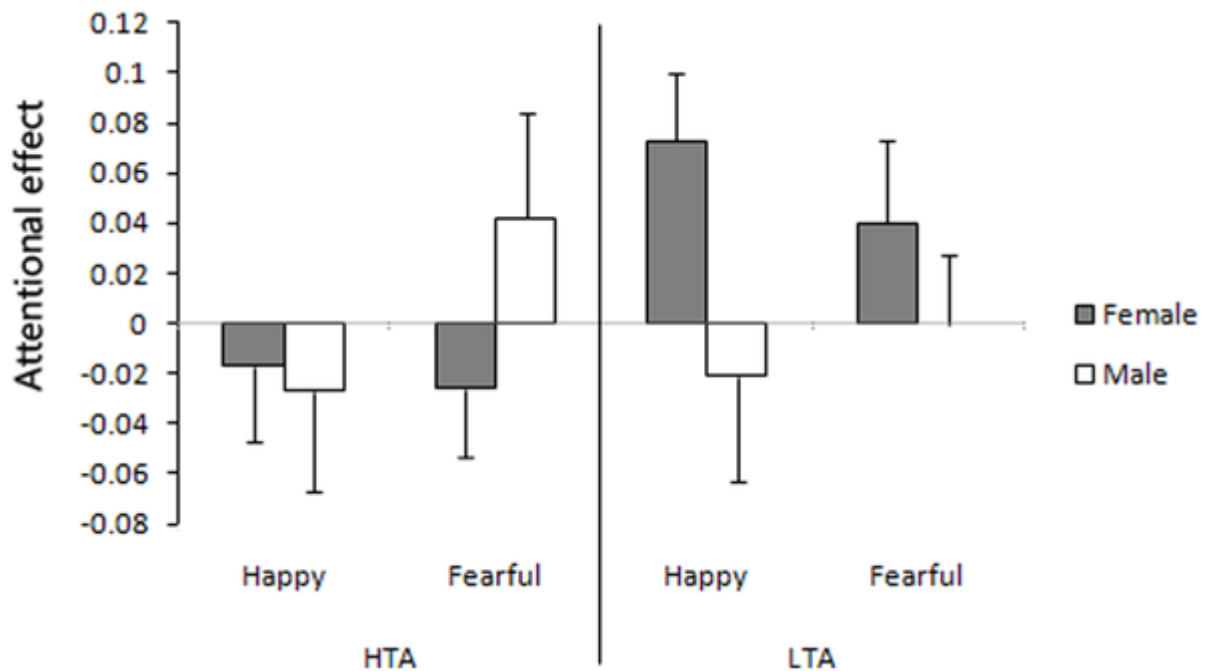

Figure 3. Attention bias and avoidance by happy and fearful faces in the visible condition. The results indicated no significant main effect or interaction. Error bars denote 1 SEM calculated across subjects. From Tan, Ma, Gao, Wu, & Fang (2011). Reprinted from open-access source.

Odkazy na tabulky a grafy v textu

V textu se uvádí vždy odkaz na konkrétní tabulku, graf nebo jiný objekt. Uvádí se tedy velké písmeno, např. „viz Tabulka 4“. Nepoužívají se odkazy jako „viz Tabulka níže“ apod.

Reference

- American Psychological Association. (2010). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*. Retrieved from: <http://www.apa.org/ethics/code/principles.pdf>
- American Psychological Association. (2011). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, DC: American Psychological Association.
- Field, A., Miles, J., & Field, Z. (2012). *Discovering statistics using R*. London: SAGE Publications.
- Freeman, J. V., Walters, S. J., & Campbell, M. J. (2008). *How to display data*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Tan J., Ma Z., Gao X., Wu Y., & Fang F. (2011). Gender difference of unconscious attentional bias in high trait anxiety individuals. *PLoS ONE*, 6(5), e20305. doi:10.1371/journal.pone.0020305